

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA TARBIYA FANI VOSITASIDA
MA'NAVIY TARBIYA KOMPITENSIYASINI SHAKLLANTIRISH**

Xusenova Sadoqat Botirovna

Farg'ona davlat unversiteti

Pedagogika kafedrası o'qtuvchisi

Annotatsiya: Ma'naviy tarbiya bolalarda holistik rivojlanishning zaruriy tarkibiy qismidir. Ma'naviy ta'lim olgan bolalarda hamdardlik, ichki xotirjamlik, O'zbekistonda o'z o'rnini yanada chuqurroq anglash tuyg'usi paydo bo'ladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tarbiyaviy sohada ma'naviy-ma'rifiy ta'lim kompetentligini shakllantirish juda katta ahamiyatga ega. Ushbu maqolamizda boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tarbiyaviy sohada ma'naviy-ma'rifiy ta'limning ahamiyati va uni qanday shakllantirish mumkinligini o'rganamiz.

Kalit so'zlar: Ma'naviy tarbiya, boshlang'ich sinflarda, O'qituvchi, intizom, Ma'naviy-ma'rifiy, tarbiyaviy soha.

Tarbiya boshlang'ich sinflarda o'quv jarayonining ajralmas qismi hisoblanadi. Sinf xonalarida tarbiya salbiy xatti-harakatlarni targ'ib qiluvchi va buzg'unchi xatti-harakatlarning oldini oluvchi amallarni o'z ichiga oladi. O'qituvchi va ma'murlar tartibni saqlash va darslarda maqbul xatti-harakatlarni rag'batlantirish uchun turli intizomiy strategiyalardan foydalanadilar. Biroq, intizom faqat istalmagan harakatlar uchun jazo choralarini qo'llash bilan bog'liq emas. Shuningdek, o'quvchilarda axloqiy kompasni shakllantirish, o'zgaruvchanlikni mustahkamlash, hamdardlikni ta'minlash, shaxsiy o'sishni shakllantirishdan iborat.

Ma'naviy-ma'rifiy ta'lim o'quvchilarga axloq va odob-axloq haqida tushuncha beradi. O'z-o'zini aks ettirishga ko'maklashadi, ijtimoiy mas'uliyat hissini rag'batlantiradi, tanqidiy fikrlashni ta'minlaydi. Turli va ko'p madaniyatli dunyoda ma'naviy ta'lim o'quvchilarni ixtiloflarni qabul qilishga, turli qarashlarni qo'llab-quvvatlashga, xilma-xillikni qadrlashga o'rgatadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tarbiyaviy sohada ma'naviy-ma'rifiy ta'lim kompetentligini shakllantirish bir nechta zaruriy qadamlarni o'z ichiga oladi. Birinchidan, o'qituvchilar va maktab ma'murlari o'quv fanlari bilan bir qatorda ma'naviy qadriyatlarni o'qitishni birinchi o'ringa qo'yishlari kerak. Ikkinchidan, o'quvchilarga ko'ngillilik, jamoat xizmati, atrof-muhitni muhofaza qilish loyihalari kabi ma'naviy qadriyatlarni ta'kidlaydigan ishlar bilan shug'ullanish uchun imkoniyatlar yaratib berilsin. Uchinchidan, o'quvchilarni o'z-o'zini aks ettirishga, falsafiy savollar berishga, turli dunyoqarashlarni tadqiq etishga undash lozim.

Shuningdek, o'qituvchilar va maktab ma'murlari salbiy xulq-atvor va intizomni targ'ib qiluvchi xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishlari kerak. Pozitiv

tarbiya – o'zaro munosabatlarni qurish, ta'limga e'tibor berish, samarali muloqotni o'z ichiga oladi. Jazoni oxirgi chora sifatida qo'llash va o'quvchining sha'ni va o'zini qadrdiqimmatini hurmat qilish yo'li bilan qo'llash lozim.

Tarbiya fani O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbusi bilan umumiy o'rta ta'lim muassasalarida 2020-2021-o'quv yilidan boshlab joriy qilindi. Ushbu fan Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasining bir qismi sifatida o'quvchilarda "Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari" g'oyasini singdirish, ularni ijtimoiy muvaffaqiyatli hayotga tayyorlash, faol fuqarolik pozitsiyasi, mas'uliyat, majburiyat, huquqiy ong va madaniyat, teran dunyoqarash, sog'lom e'tiqodlilik, ma'rifatparvarlik, bag'rikenglik kabi fazilatlarni shakllantirishni maqsad qilib qo'ygan. Fan va darslik konsepsiyasini yaratishda Yaponiya, Singapur, Angliya, BAA, Xitoy, Koreya, Rossiya, Germaniya kabi xorijiy davlatlarning tajribasidan foydalanildi. Ta'lim jarayoni nihoyatda murakkab jarayon bo'lganligi uchun ta'lim samaradorligi pedagog va o'quvchi faolliligiga, ta'lim vositalarining mavjudligiga, ta'lim jarayonining tashkiliy, ilmiy, metodik mukammalligiga bog'liq.

Ta'lim-tarbiya jarayonini ilg'or vositalari, metodlar, texnik vositalar, usullariga tayanib takomillashtirish tizimi hisoblanadi. Bu tizim o'qituvchi tomonidan yaratiladi, ta'lim-tarbiya bosqichlarini o'zaro bog'lashga xizmat qiladi. Uning mzmuni va vazifalarini, maqsadini oldindan belgilash, ta'lim-tarbiyaning shakllari va vositalarini tayyorlash, o'quvchida shakllantirish ko'zda tutilgan ma'naviy sifatlarni o'zlashtirishga yo'naltirilgan darslarni rejalashtirish kabilarni o'z ichiga oladi. Bugungi kunda fan-texnikaning rivojlanishi bilan inson faoliyati nihoyatda kengayib, yangi texnologiyalar kirib kelmoqda. Sifat o'zgarishlari shundan dalolat beradiki, endilikda yangi metodikalarni talab etadigan va ta'lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib borayotgan, unga o'zining ma'lum xususiyatlarini joriy etadigan yangi texnikaviy, axborotli, audiovizualli, vositalar ham mavjud bo'lib, ular zamonaviy pedagogik texnologiyalarni aniq voqelikka aylantirdi.

Ta'lim-tarbiya jarayonining unumdorligini oshiradi, o'quvchilarni mustaqil fikrlash jarayonini shakllantiradi, o'quvchilarda bilimga ishtiyoq va qiziqishni oshiradi, bilimlarni mustahkam o'zlashtirish, ulardan amaliyotda erkin foydalanish ko'nikma va malakalarini shakllantiradi. An'anaviy o'qitish tizimi, aytish mumkinki, yozma va o'g'zaki so'zlarga tayanib ish ko'rishi tufayli axborotli o'qitish sifatida tafsiflanadi, chunki o'qituvchi faoliyati birgina o'quv jarayonining tashkilotchisi sifatida emas, balki nufuzli bilimlar manbaiga aylanib borayotganligini ta'kidlagan holda baxolanmoqda.¹

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tarbiyaviy sohada ma'naviy-ma'rifiy ta'lim kompetentligini shakllantirish holistik rivojlanishni

¹ Academic Research in Educational Sciences VOLUME 2 | ISSUE 11 | 2021 ISSN: 2181-1385 Scientific Journal Impact Factor (SJIF) 2021: 5.723 Directory Indexing of International Research Journals-CiteFactor 2020-21: 0.89 DOI: 10.24412/2181-1385-2021-11-321-326

rag'batlantirishda juda muhimdir. O'quvchilarni hayot davomida yo'lga qo'yish va jamiyatning qimmatli a'zolariga aylanish uchun zarur vositalar bilan ta'minlaydi. O'qituvchilar va maktab ma'murlari o'quv dasturida ma'naviy ta'limni birinchi o'ringa qo'yishlari, xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratishlari va ijobiy intizomni targ'ib qilishlari kerak. Ma'naviy ta'limga sarmoya kiritish orqali maktablar kelajak avlodlar uchun yaxlit va rahmdil dunyoni yaratishi mumkin.

Foydalailgan adabiyotlar:

1. Shavkat Mirziyoyev. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.
2. Shavkat Mirziyoyev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash
3. Forobiy. «Fozil odamlar shahri». - T.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi. nashriyoti, 1993. . 184-185-b.
4. Forobiy. «Fozil odamlar shahri». - T.: Abdulla Qodiriy nomidagi xalq merosi. nashriyoti, 1993. 182-b.